

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензента Хитри О.Л. на дисертацію Гуцуляк Ольги Анатоліївни
«Адміністративно-правове регулювання превентивної діяльності
підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки
територіальних громад в Україні», представлену на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Докладний аналіз змісту дисертації та наукових публікацій здобувача, оприлюднених за темою дисертації, дає змогу зробити наступні висновки:

Актуальність обраної теми дослідження та зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дисертаційного дослідження, присвяченого адміністративно-правовому регулюванню превентивної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад в Україні, обумовлена низкою важливих факторів. Сучасний контекст вимагає глибокого переосмислення ролі поліції у суспільстві, особливо в умовах, коли Україна зіштовхується з величезними внутрішніми та зовнішніми викликами, включно з військовим конфліктом та його впливом на внутрішню стабільність та безпеку.

Аналіз проблем щодо превентивної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад дає підстави для висновку, що не зважаючи на значний інтерес представників правової науки до вказаної проблематики, досвід такої діяльності й дотепер залишається малодослідженим та недостатньо оціненим.

Одним із напрямків наукового пошуку, який потребує ретельного вивчення, став комплекс питань щодо діяльності поліції, орієнтованої на потреби громади. На теперішній час, вказаний напрямок службової діяльності Національної поліції України має пріоритетне значення та є основною функцією поліцейських структур багатьох країн світу.

Актуальність та значимість теми дисертаційного дослідження також підтверджується й тим, що вона відповідає основним положенням Стратегії

національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, окремим положенням Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021, іншим стратегічним рішенням сектору безпеки і оборони України, Програми інтеграції України до Європейського Союзу.

Здобувачем вдало визначено мету дисертаційного дослідження, яка полягає у комплексному аналізі адміністративно-правових засад діяльності Національної поліції України, зокрема її підрозділів превентивної діяльності, щодо забезпечення безпеки територіальних громад, та розробленні науково обґрунтованих пропозицій для їх удосконалення в контексті зміцнення правової держави та громадського порядку.

Зазначена мета дозволила успішно розв'язати завдання дисертаційного дослідження, а саме: здійснити теоретичний аналіз історико-правових аспектів формування Національної поліції та місцевого самоврядування в Україні, виявивши еволюційні тенденції та правові засади; концептуалізувати та систематизувати поняття «безпека територіальної громади» в адміністративно-правовій доктрині; розглянути і оцінити діючий адміністративно-правовий статус підрозділів превентивної діяльності, визначивши правові рамки їхніх повноважень і відповідальності; здійснити аналіз нормативно-правового регулювання функцій дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад в контексті їх ролі у забезпеченні громадської безпеки; дослідити методики і механізми профілактики правопорушень серед неповнолітніх, з акцентом на роль ювенальної превенції; розробити рекомендації щодо оптимізації правових та організаційних механізмів діяльності поліції у взаємодії з місцевими громадами; оцінити поточну модель взаємодії поліції з місцевими громадами та визначити правові шляхи її вдосконалення; розглянути законодавчі ініціативи, направлені на формалізацію партнерства між поліцією та громадою, з пропозиціями щодо їх удосконалення; проаналізувати та сформулювати стратегічні напрями

розвитку адміністративно-правового регулювання діяльності поліції, з метою створення безпечного та стабільного середовища в територіальних громадах.

Наукова новизна одержаних результатів

У результаті проведеного дослідження здобувачем сформульовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема, вперше: розроблено та теоретично обґрунтовано конкретні правові механізми та організаційні процедури, які забезпечують оптимальне функціонування поліції у контексті локальних вимог і специфіки громад, включно з механізмами громадської участі і контролю в умовах воєнного стану; встановлено комплексну систему оцінювання впливу поліцейських програм на локальний рівень безпеки, що охоплює розробку і застосування критеріїв та показників ефективності, які відображають зміни у рівні злочинності, громадську довіру до поліції та загальну задоволеність громадян роботою правоохоронних органів; сформульовано концепцію інтеграції правоохоронної діяльності з соціальними службами громад; описано та обґрунтовано принципи і методики спільної профілактичної роботи поліції та соціальних служб, спрямовані на зниження соціальної напруги та підвищення ефективності попередження правопорушень.

У дисертації також сформульовано інші узагальнення, висновки та пропозиції, які заслуговують на увагу.

Зокрема, в результаті опрацювання значного масиву наукової літератури, здобувачем обґрунтовано низку заходів з удосконалення системи роботи місцевого самоврядування та організації діяльності органів поліції, серед яких: законодавче визнання кола питань, що належать до виключних повноважень територіальних громад; запровадження різних форм прямої демократії та безпосередньої участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування; визначення порядку делегування повноважень органам місцевого самоврядування та органам державної влади; законодавче визначення категорій «поліцейські послуги», «публічний порядок», «публічна

безпека»; визначення функцій та повноважень Національної поліції щодо надання поліцейських послуг у сфері гарантування та забезпечення публічної безпеки і порядку на території окремої дільниці.

Заслугує на схвальну оцінку авторський перелік ознак поняття «безпека», до яких віднесено: динамічність системи, відсутність загрози окремому об'єкту, забезпечення відсутності ймовірності втрати змісту об'єкта, забезпечення дієвої охорони у випадку загрози, здатність до самодіагностики, автономії та самовдосконалення, наявність збалансованих процесів аналізу та самоаналізу. З урахуванням виокремлених ознак, запропоновано авторське визначення поняття безпеки як системи, яка забезпечує конкретному об'єкту відсутність загроз його природним та життєво необхідним правам, усунення або мінімізацію ймовірності втрати об'єктом своїх ключових ознак, здатна до аналізу та самоаналізу з метою вдосконалення, запобігання настанню загрозам, розвитку у забезпеченні дотримання режиму, в якому ані окремому елементу, ані всій системі нічого не загрожує.

На основі аналізу наукових доробків вітчизняних учених, актуальним є визначення змісту поняття «територіальна громада» як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, що характеризується автономністю та самодостатністю, визначений на засаді територіальності і створений з метою самореалізації, розвитку, реалізації прав та інтересів її суб'єктів, з наявністю взаємодії між ними.

Варто погодитися з гіпотезою дисертанта щодо адміністративно-правове регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад щодо забезпечення безпеки територіальних громад, яке є комплексним правовим інститутом, який забезпечує системний підхід до забезпечення публічної безпеки і порядку, врегулювання конфліктів, реалізації профілактичних заходів у співпраці з громадами. Особливе значення в цьому контексті має реалізація моделі «Community Policing», яка передбачає

тісну співпрацю поліції з місцевими громадами та їх активне залучення до забезпечення правопорядку і публічної безпеки.

Не менш важливим у дисертаційному дослідженні є авторське ствердження щодо вдосконалення ефективної взаємодії поліції превенції, ОМС та населення на засадах партнерства, яка є запорукою забезпечення належного рівня безпеки і правопорядку в територіальних громадах та потребує практичних кроків, спрямованих на розбудову моделі сервісно орієнтованої поліцейської діяльності, яка відповідає найкращим світовим стандартам та очікуванням суспільства.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення результатів дослідження О.А. Гуцуляк полягає у фундаментальному розширенні наукових знань у сфері забезпечення поліцією безпеки територіальних громад. Запропоновані наукові положення та висновки можуть служити основою для подальших наукових досліджень у цій галузі, а також для розробки нових підходів до реалізації адміністративно-правового забезпечення дільничними офіцерами поліції та поліцейських офіцерів громад безпеки територіальних громад у світлі євроінтеграційних процесів. Важливим внеском є також розробка наукових засад для посилення участі інститутів громадянського суспільства у демократичному розвитку України.

Одержані у процесі дослідження результати мають значний практичний потенціал і можуть бути використані в різних сферах: у *науково-дослідницькій сфері* - результати дисертації можуть слугувати основою для подальших досліджень у галузі адміністративного права та публічного управління, зокрема, зосереджених на вивченні взаємодії правоохоронних органів з громадськістю. Вони також можуть сприяти розробці нових теоретичних та методологічних підходів до оптимізації діяльності Національної поліції; у *правозастосовній діяльності* - результати можуть бути використані для удосконалення нормативно-правової бази, що регулює

діяльність поліції, особливо в частині залучення громад до процесів забезпечення публічної безпеки. Це може включати розробку нових законодавчих ініціатив або вдосконалення існуючих, що базуються на рекомендаціях дослідження; у *навчальному процесі* - положення та висновки дисертації можуть бути інтегровані у навчальні плани вищих навчальних закладів, які готують спеціалістів у галузі права та публічного адміністрування. Це стосується таких дисциплін як «Адміністративне право», «Адміністративна відповідальність», «Муніципальне право», де можуть бути впроваджені нові розділи або теми, що висвітлюють сучасні підходи до взаємодії поліції та громад.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, базується на ґрунтовному застосуванні діалектичного та системного підходів, які дозволили розглядати безпеку територіальних громад як складну, динамічну систему. Використання положень теорії держави і права, судоустрою та безпекознавства утворило надійну теоретичну базу дослідження.

Методологічний апарат дослідження охоплює широкий спектр загальнодослідницьких та спеціальнонаукових методів, що сприяли глибокому аналізу різних аспектів адміністративно-правового регулювання діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад щодо забезпечення безпеки територіальних громад. Зокрема, діалектичний метод дозволив розглядати явища та процеси в їх взаємозв'язку та розвитку, виявляти суперечності та тенденції їх розв'язання (*Перший та третій розділи*). Історико-правовий метод застосовувався для дослідження історичного розвитку поліції та місцевого самоврядування, вивчення правових доктрин і законодавчих змін, які впливали на їх формування та еволюцію (*Підрозділ 1.2.*). Порівняльно-правовий метод використовувався для

порівняння українських правових норм із міжнародними практиками, ідентифікації кращих практик та можливостей їх адаптації до українських умов (*Підрозділ 3.2.*). Нормативно-правовий метод застосований для детального аналізу існуючих законодавчих актів, нормативно-правових документів, що регулюють діяльність поліції, особливо у сфері взаємодії з територіальними громадами (*Другий розділ*). Метод формальної юридичної логіки використовувався для логічного узагальнення, аналізу та систематизації правових норм, понять і категорій, що допомогло сформулювати чіткі та обґрунтовані висновки (*Усі розділи*).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. При детальному розгляді дисертації О.А. Гуцуляк текстових запозичень без посилання на джерела та інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації. У цілому відзначаючи логічність та послідовність побудови дослідження, здобутки дисертанта, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі дискусійні положення роботи:

1. У другому пункті висновків до розділу 1 де автор цілком обґрунтовано вказуючи на низку заходів з удосконалення системи роботи місцевого самоврядування та організації діяльності органів поліції, зосереджує увагу на запровадженні різних форм прямої демократії та безпосередньої участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Між тим, виходячи із завдання дисертації, доцільно було б, на нашу думку, зосередитися на розкритті саме змісту та сутності *реалізації форм превентивної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад*, актуальність та проблема застосування яких особливо зростає в умовах російсько-української війни.

2. Автор характеризує компоненти безпеки територіальних громад, до них відносить як змістовні компоненти, так і компоненти потенціалу громади у сфері безпеки (с. 61 дисертації). Виникає закономірне запитання,

який з вказаних компонентів здатний забезпечити первинному суб'єкту місцевого самоврядування, на території його функціонування, захист від зовнішніх та подолання внутрішніх загроз самореалізації, розвитку, реалізації прав та інтересів його суб'єктів?

3. Потребує додаткової аргументації пропозиція здобувача, висловлена у висновках до розділу 2, в яких дисертант декларативно без всякої конкретики пропонує доповнити пункт 1 розділу II Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України положеннями щодо здійснення профілактичної діяльності.

4. Дисертантом слушно пропонується розроблення та прийняття Закону України «Про публічну безпеку територіальних громад». Разом з цим, з метою удосконалення організаційно-правових форм діяльності, автору слід було звернути увагу на утворення в умовах російської агресії нової структурної одиниці правопорядку - добровольчі формування територіальної громади, утворені в порядку Закону «Про основи національного спротиву», які об'єднують дві речі: 1) бажання місцевої громади мати більше безпеки на своїй території; 2) готовність витрачати кошти місцевих бюджетів на ці безпекові ініціативи.

5. Запропонований у розділі 3 теоретичний механізм організації реагування підрозділів превентивної діяльності на загрози безпечному середовищу населення територіальних громад глибоко пропрацьований та належним чином обґрунтований, узгоджується з попередніми результатами дослідження. Разом з тим, систематизації знань і спрощенню практичного впровадження сприяло б наповнення розділу відповідним ілюстративним матеріалом (блок-схемами), а також розробки алгоритму впровадження відповідного механізму.

Загальний висновок

Оцінюємо дисертаційну роботу Гуцуляк Ольги Анатоліївни «Адміністративно-правове регулювання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад в Україні», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, а також наукові публікації здобувача як такі, що демонструють високий науковий рівень, є значимими для юриспруденції і удосконалення теоретико-методологічних засад превентивної діяльності поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад. Представлені результати досліджень дисертанта відзначаються високим ступенем наукової новизни, є у повній мірі обґрунтованими та достовірними, відповідають темі дослідження. Аналіз дисертації та наукових публікацій здобувача підтверджує вирішення поставленого наукового завдання – наукового завдання обґрунтування адміністративно-правове регулювання превентивної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення безпеки територіальних громад в Україні, а також свідчить про повне оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Зважаючи на відповідність дисертації вимогам Постанови КМУ «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 (у ред. від 08.05.2024), вважаємо, що її автор, Гуцуляк Ольга Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент

**д.ю.н., професор,
професор кафедри адміністративного
права та адміністративного процесу
факультету №3 ІШФПНП
Львівського державного університету
внутрішніх справ**

Олександра ХИТРА